

М. Тортіка

**ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МУЗЕЕФІКАЦІЇ МІСЬКИХ ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНИХ
ЛАНДШАФТІВ (ПРАКТИКА ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ ІСТОРИЧНОЇ УРБАНІСТИКИ
В БОЛГАРІЇ ТА УКРАЇНІ)**

М. Tortika

**MAIN CHARACTERISTICS OF THE MUSEUMIFICATION OF URBAN HISTORICAL
AND ARCHITECTURAL LANDSCAPES (PRACTICE OF COMPARATIVE ANALYSIS
OF HISTORICAL URBAN STUDIES IN BULGARIA AND UKRAINE)**

У 2019 р. болгарське місто Пловдив стало переможцем щорічного європейського конкурсу «Культурна столиця Європи», отримавши це звання першим серед найбільших міст Болгарії. Само собою постає питання, чим же привернуло це місто увагу членів міжнародного європейського журі та, відповідно, які питання дає відповіді архітектурно-історичний простір центральної частини цього міста?

Відповідаючи на подібне питання, слід зазначити, що загалом поняття історико-архітектурний ландшафт стосується не лише власне архітектурної композиції конкретної частини міста, але й є комплексним середовищем, яке об'єднує в собі: історичну, художню, природну та соціальну складову міського середовища. Тобто, міський ландшафт — це не просто набір музеєфікованих пам'яток, а живий організм, що розвивається та є необхідним для процесу самоідентифікації жителів міста. Він є важливим для усвідомлення загального історичного минулого та формування естетичних і моральних орієнтирів. Саме для цього були створені й використовуються сьогодні: «Конвенція про ландшафти», підписана у Флоренції у 2000 р.; європейські конвенції «Про захист європейської археологічної спадщини», «Про захист архітектурної спадщини» та інші.

На базі такого узагальненого розуміння ландшафту сформувалося два основних напрями історико-архітектурної урбаністики. Один напрям пов'язаний із безпосередньою музеєфікацією історико-архітектурного середовища. У цьому випадку пам'ятки консервують, візуалізують і таким чином виводять із традиційного культурного середовища, опосередковано використовуючи в урбаністиці музейні закони, за якими об'єкт переживає вилучення із середовища існування для формування нового речового значення в межах музейної колекції або експозиції. У цьому випадку ландшафтні пам'ятки стають маркерами нової міської реальності, у межах якої переплітаються минуле й майбутнє, а самі пам'ятки набувають нового сенсу, але вже на іншому, сучасному рівні свого соціального та культурного значення. Другий напрям у методології історико-архітектурної урбаністики пов'язаний із реалізацією економічного значення пам'яток. У цьому випадку можливий варіант безпосередньої музеєфікації міських торгових площ, які, не втрачаючи економічного значення, із часом стають культурним брендом міста (наприклад, Привоз в Одесі, Бессарабка в Києві, Жіночий базар у Софії та інші). Однак ще цікавіше, коли історико-архітектурний центр стає не просто туристичною Меккою, а частиною сучасного міського простору з його природною архітектонікою, логістикою та життєвою атмосферою.

Саме таким шляхом у містобудуванні пішла міська влада Пловдива, створивши унікальний простір туристичного центру міста, у якому археологія стала частиною архітектурно-ландшафтного середовища, доповненого фонтанами,

парками, театрами, кафе та ресторанами. У результаті, давній форум античного Філіппополя став центром перетину сучасних вулиць, а з античного амфітеатру були прокладені тунелі, що ведуть не тільки до кафе і магазинів, а й до парковок і навіть транспортних розв'язок. Зрозуміло, що титул «Культурної столиці Європи» привабив ще більше інвестицій і дозволив розширити початковий містобудівний проект, який став ще більш інноваційним. Саме таким шляхом пішла й сучасна Софія із центром в античній «Сердиці», з її вулицями, що виходять до метро та далі, аж до президентського палацу. Ці ж завдання історико-архітектурних хронотопів поступово реалізуються в містобудівних проектах старого центру Несебра та деяких інших болгарських міст.

На жаль, досвід урбаністичної синтетичності історичних центрів низки болгарських міст ще недостатньо реалізований в Україні. Чудовим винятком для України став історичний центр Львова, внесений до списку Світової спадщини ЮНЕСКО в 1998 р. на конференції в Кіото. Однак слід відзначити, що це архітектурний міський ансамбль, водночас як Київ чи Чернігів могли б подібно до Пловдива чи Софії виграти за рахунок інноваційної подачі унікальної історико-архітектурної спадщини цих міст. На жаль, ані ансамбль Десятинної церкви, ані окремо музеєфіковані «Золоті ворота» в Києві, невиявлені, законсервовані та музеєфіковані пам'ятки Чернігова не стали частиною сучасного міського ансамблю. Їхнє унікальне значення поки що не призвело до створення глобальних історико-архітектурних та археологічних ансамблів, що в майбутньому, безумовно, стане одним із центральних завдань у галузі музеєфікації та культурно-туристичної інтерпретації унікального урбаністичного простору наших міст.

Д. Білавич

**ОЦИФРУВАННЯ ФОНДІВ МУЗЕЮ СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ У ЛЬВОВІ
ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ДОСЛІДЖЕННЯ Й УДОСТУПНЕННЯ
МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ**

D. Bilavych

**DIGITIZATION OF THE FUNDS OF THE SOLOMIIA KRUSHELNYTSKA MUSEUM
IN LVIV AS A TOOL FOR THE PRESERVATION, RESEARCH AND ACCESSIBILITY
OF MUSEUM COLLECTIONS**

Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької впроваджує масштабний проект з оцифрування своєї фондової колекції, реалізація якого здійснюється за підтримки Українського культурного фонду. Попередні проекти музею за підтримки УКФ, зокрема оцифрування композиторської спадщини Станіслава Людкевича, продемонстрували високу ефективність таких ініціатив і засвідчили суспільний інтерес до подібних культурних продуктів. Реалізація нового проекту дозволить розширити результати цієї роботи в іншому, не менш важливому напрямі.

Оцифрування музейних колекцій нині є одним із найактуальніших і найнеобхідніших напрямів у збереженні культурної спадщини, особливо в умовах повномасштабної війни. Російська агресія створила безпрецедентні ризики для української культурної спадщини, тому збереження архівних матеріалів у цифровому